

BULLETIN DE L'INSTITUT FRANÇAIS D'ARCHÉOLOGIE ORIENTALE

en ligne en ligne

BIFAO 34 (1934), p. 103-128

Richard J. H. Gottheil

Fragments from an Arabic Common-Place Book [with 6 plates].

Conditions d'utilisation

L'utilisation du contenu de ce site est limitée à un usage personnel et non commercial. Toute autre utilisation du site et de son contenu est soumise à une autorisation préalable de l'éditeur (contact AT ifao.egnet.net). Le copyright est conservé par l'éditeur (Ifao).

Conditions of Use

You may use content in this website only for your personal, noncommercial use. Any further use of this website and its content is forbidden, unless you have obtained prior permission from the publisher (contact AT ifao.egnet.net). The copyright is retained by the publisher (Ifao).

Dernières publications

9782724711622	<i>BIFAO 126</i>	
9782724711059	<i>Les Inscriptions de visiteurs dans les Tombes thébaines</i>	Chloé Ragazzoli
9782724711455	<i>Les émotions dans l'Égypte Ancienne</i>	Rania Y. Merzeban (éd.), Marie-Lys Arnette (éd.), Dimitri Laboury, Cédric Larcher
9782724711639	<i>AnIsl 60</i>	
9782724711448	<i>Athribis XI</i>	Marcus Müller (éd.)
9782724711615	<i>Le temple de Dendara X. Les chapelles osiriennes</i>	Sylvie Cauville, Oussama Bassiouni, Matjaž Kažničnik, Bernard Lenthéric
9782724711707	????? ?????????? ??????? ???? ?? ???????	Omar Jamal Mohamed Ali, Ali al-Sayyid Abdelatif
???	????? ?? ??????? ??????? ?? ????????? ?????????????	
????????????	???????????? ??????? ??????? ?? ??? ??????? ??????;	

FRAGMENTS FROM AN ARABIC COMMON-PLACE BOOK

(with 6 plates)

BY

PROFESSOR RICHARD J. H. GOTTHEIL.

Ms. Bodleian Heb. e. 74 contains six leaves, coming from the Cairo Genizah, of what I can only call an Arabic Common-Place Book. It evidently belongs to that part of their literature which the Arabs call *adab*, i. e., polite literature. Who the author is we do not know. He cites a work entitled *Fakr al-Bulaghā* by one Aḥmad ibn Sa'd Al-Iṣfahānī, of whom Yaḳūt gives a biography in his *Irshād al-'Arīb*, ed. Margoliouth I, pp. 129 et seq., mentioning the very book which is cited by our author as one of his writings. Dr Skoss has very rightly pointed out to me that the Muhaddhab al-Daulah mentioned on fol. 1 b, line 4, is the Abbasid Caliph Abu al-Ḥasan 'Alī ibn Naṣr who succeeded Muḥaffar ibn 'Alī al-Muwaffaq in the year 376 A. H. (= 937 A. D.), on whom see Ibn al-Athīr, *Chronicon*, Ed. Tornberg, vol. IX, p. 35 and Index s. v.; E. de ZAMBAUR, *Manuel de Généalogie et de Chronologie pour l'Histoire de l'Islam*, 1927, p. 137, and MARGOLIOUTH, *The Eclipse of the Abbasid Caliphate*, Index, p. 93. s. v. The fragment, then, belongs to a work written towards the end of the tenth century.

I confess that I have found it most difficult to translate, especially as it is written in that sort of rhyming prose in which the Arabs delighted for their prefaces and introductions. I should not have succeeded in making any sense out of a number of passages had it not been for the help which Professor Philip K. Hitti of Princeton and Dr Solomon L. Skoss of the Dropsie College in Philadelphia have been kind enough to give me and for which I thank them cordially.

The manner in which the Arabic is transliterated into Hebrew shows, also, some peculiarities. Very often the *Tashdīd* is placed upon the letter preceding the one to which it belongs—which is intelligible in the case of the *Lamedh*, as the lines are written somewhat closely one upon the other; but this occurs in other places as well. The Fathatain of the accusative is put upon the Aleph. Only the vowels Fathah and Dhammah are used—never the Kesrah. The letter *Jim* is transcribed by the *Gimel* with a dot over it—though the scribe is not always consistent in this matter.

Our author's work contained twenty-one chapters, the titles of which can be seen in the translation. I have not done into English the whole six pages, but only the first part or preface—though the fragment commences in the very middle of a sentence—and the two sections on folios 6 *a* and *b* commencing with *Amma Ba'du*. I had imagined that the *Tahmīdāt* were ended; but, lo and behold! another *Al-Ḥamdu-Lillāh* appears after the second *Amma Ba'du*. What all this means I do not know. I have translated one of the *Tahmīdāt* and I have simply transliterated the others back into Arabic.

In conclusion let me say that the book contained absolutely nothing of interest to the Jews in particular. The fragment, in addition to its intrinsic value, is merely another evidence that the Jews have always taken part in the intellectual life of their time and of their wish to make an Arabic work—evidently of some consequence—available to such as were unable to read the Arabic script. *Wallah Karīm*.

I a.

- 1 וּגְמַאלָא עֲשִׂים אֶלְמַקְדָּאָר וּגְלֵאֲלָא מַחְפּוּפָא בְּאַלְוִקָאָר וְלוֹ לֵם
- 2 יְכוּן כְּדִלְךָ לְמָא וְקַפְתָּ עֲלֵיהּ אֶלְאַפְכָּאָר וְאַנְפַּקְתָּ פִּיהּ אֶלְאַעֲמָאָר
- 3 וּוְצֵלְתָּ מִן אֲבוּאָבָה אֶלְשׁוּאָפַע וְקוּיִתָּ כַּאֲסַבְאָבָה אֶלְדְּרָאִיעַ
- 4 גַּעֲלֵנָא אֶלְלָהּ מִמֵּן קָדְרָ לָהּ אֶלְדִּי (1) אֶלְתּוּפִיק פֶּאֲדָאָה (2) אֶלְי וְצַח אֶלְמַרְיוּק
- 5 וּוְגֵדְתָּ לְאַחְמַד (3) בֶּן סַעַד אֶלְאַצְפַּהֲאֲנִי כְּתָאָבָא קִדְ צִנְפָּהּ וְתֵרְגַּמָּה
- 6 בְּפַקֵּר אֶלְבְּלָגָא וְצִמְנָהּ פַּצוּלָא אֶכְדָּהָא מִן כְּתָב אֶלְמַתְרַסְלוּן אֶלְ

(1) أَلَدِي.

(2) فَأَدَاةً إِلَى وَصَحِّح.

(3) On Abū al-Ḥasan, see the Introduction.

(4) On this man and his work *faḥr al-bulaghā'* I can find nothing in all the works I have consulted.

- 7 מִתְקַדְמִין וְאַלְחֵק בְּהָא קְלִילָא מִמָּא נִסְבָּה אֲלֵי נַפְסָה⁽¹⁾ פִּלְם⁽²⁾ אַר לִמָּא
8 יוֹגֵד מִן אֲלַכְתָּב מוֹקְעָא⁽³⁾ פִּי אֲלַקְלָב וְלֹא לִמָּא יִגְמַע מִן מְקוֹל אֲתֵרָא⁽⁴⁾
9 פִּי אֲלַפְעֵל אַד כֹּאן אֲלַאכְתֵּרָאע וְאַלַאכְתֵּרָאע אֲפִצֵּל מִן אֲלַאכְתֵּיִאֵר
10 וְאַלַאנְתִּזֹאע וְאַלְעַמֵּל וְאַלַאסְתִּגְדָּאֵד אֲבִלְג⁽⁵⁾ מִן אֲלַאסְתֵּעָאֵרָה וְאַל
11 אֲסִתְמִדָּאֵד וְאַן כֹּאן פִּי אֲלַאגְתֵּהָאֵד אֲצֵאֲבָה⁽⁶⁾ וְפִי חֶסֶן אֲלַאֲרֵתִיִאֵד
12 פִּצִּילָה וְאֵדָא כֹּאן אֲלַגְרֵץ תְּכִלִּיד מָא יִנְשִׂי⁽⁷⁾ וְיִוֹתֵר וְתִסְסִיר מָא יִרְוִי
13 וְיִדְכֵר וְתִצְנִיף מָא יִסְתַּפָּאֵד בְּהָ אֲלוֹסִם אֲלַגְמִיל וְתִבְקִיָּה
14 מָא יִסְתַּעֲאֵץ מִנָּה אֲלַאסִם אֲלַחְמִיד פִּסְלוֹךְ הֵדָה אֲלַטְרִיקָה
15 אֲרַפַּע אֲלֵי הֵדָה אֲלַטְבָּקָה וְאַקְתַּפָּא הֵדָה אֲלַמְחַנְגָּה⁽⁸⁾ אֲקָרַב אֲלֵי אֲמֵתְמָא
16 הֵדָה אֲלַדְרַנְגָּה וְלִדְלֵךְ אֲחִבְבַת אֵן אֲקִתְצַב פִּצוֹלָאֵת וְאַלְמַעֲאֵנִי
17 אֲלַמְדִּכּוֹרָה וְאַלְמַגְאוּי⁽⁹⁾ אֲלַמְקְצוֹרָה גֵּאֲמַעָה לֵאכְתֵּר מָא יִכְתֵּב
18 בְּהָ לֵאֵן אֲלַסְלֵטָאֵן⁽¹⁰⁾ וְיִתְרַדֵּד בֵּין אֲלַאֲכוּאֵן וְיִתַּעֲאוֹר⁽¹¹⁾ פִּי אֲלַמְכֵּאֲתַבָּאֵת
19 וְיִתַּעֲאוֹר פִּי אֲלַמְכֵּאֲתַבָּאֵת וְאַן⁽¹²⁾ אֲפִרְדֵּד בְּהָ כְּתַאֲבֵי הֵדָא לְתַכוּן
20 אֲדַכָּא לְלַמְתַּעֲלֵם וְעֵלְמָא לְלַמְתוֹסִם וְתִדְכֵרָה לְלֵרָאֲגַב
21 וְמַעוֹנָה לְלַטְאֲלַב וְכַאֲלֵלָה אֲסִתַּעֲיִן עֲלֵי מָא ۞ ۞ ۞ תַּה⁽¹³⁾ וְאַעֲתַקְדַּתָּה
22 וְאַסְתַּעֲיִד מִן אֲלוֹזֵל פִּי מָא נַחּוֹתָה⁽¹⁴⁾ וְאַעֲתַמְרַתָּה וְאַסְתַּרְפַּע סֵלְטָאֵן אֲלַהוּי

Fol. 1 b.

- 1 אֲלֵדִי טַאֲלִמָא אֲרִדִי וְאַהוּי⁽¹⁵⁾ פִּמָּא זֹאֵל אֲלַאֲנַסָּאֵן חֶסֶן אֲלַטֵּן בְּבִרְיָהָ
2 נַפְסָה קְלִיל אֲלַתוֹקָה עֲלֵי רוּיָה⁽¹⁶⁾ פִּחְצָה לֹא⁽¹⁷⁾ גֵּרָם אֵן אֲלַעֲתַאֲדֵר סַאֲבָקָה
3 אֲלֵי קִדְמָה⁽¹⁸⁾ וְאַלַאגְתֵּרָאֵר סַאֲיָק אֲלֵי נִדְמָה וְלִמָּא כֹּאן מוֹלַאֲנָא אֲלַצַּחַכ

(1) Here, and in many other places, one notices a *dhammah*, from which one must deduce the fact that the author was thinking in the ordinary language of the street, as one says today *nafsoh* or *nafsuh*.

(2) فَلَمْ أَرَ لِمَا.

(3) Verbally «agreeable to the heart»; مَوْقِعًا. I have translated here and elsewhere somewhat freely, in order to make the English more readable.

(4) أَخْرَجًا.

(5) أَتْلَغُ.

(6) إِصَابَةٌ.

(7) يَنْشَى وَيُوتِرُ.

Bulletin, t. XXXIV.

(8) الْمَحْجَّةُ.

(9) pl. of مَغْرَى.

(10) Cfr. Koran xiv, 12 for this sense of the word.

(11) These three last words are repeated by the scribe at the beginning of the next line.

(12) وَإِنْ أَفْرَدَ بِهَا كِتَابِي هَذَا.

(13) Perhaps كَتَبْتَهُ.

(14) نَحْوَتُهُ.

(15) وَإِسْأَوِي?

(16) رِوَايَةٌ فَحْصِيَّةٌ.

(17) لَا جَرَمَ أَنَّ الْعَنَارَ سَابَقَهُ.

(18) قَدَمِهِ.

- 4 אלסויד אלגל אלמויד⁽¹⁾ אלמטפר אלעארל מהרב אלדולה אטאל אללה
 5 בקאה ודאם עלוה⁽²⁾ וורתקאה מסתעליא מן אלפצל פי נואציה⁽³⁾
 6 ומסתוליא מנה עלי אקאציה פליס לבצאיע אלארב ואן כאנת
 7 מזנאה מחט אלאלדיה ומעול אלעליה וכאן יבאע פי אלסואק
 8 אלגריד ואלרת⁽⁴⁾ ואלסמין ואלגת ואלגיר ואלמרדול ואלמכתאר
 9 ואלמרדוד כאלבחת^(sic) אלמחיט אלדי תניץ אליה אלמיאה מן אלאודיה
 10 אלממדה ואלמדאנב אלממדה פיקבל מן תלך אלזאכר אלגמד
 11 ומן הדה אלקליל אלנור אגתדאבא ללמאדה לא האגב אלי אלזיאה
 12 ווגדת כואטרי לא תרוד ומראמי לא תרום אלא מא כאנת פיה
 13 קרבת⁽⁵⁾ אליה אדאם אללה סלטאנה וחטוה לדיה ותאכיר זמאם
 14 ענדה ותגריד נפאק עליה וכאן אלהה⁽⁶⁾ קד אך עדני וקעד עני
 15 וכאנני ואבני עלי⁽⁷⁾ וקבץ קדמי וכטוי⁽⁸⁾ ען כדמה אבאשרהא
 16 כנפסי^{??} [הצה⁽⁹⁾ בסעיי וכאנת גאיה קדתי ונהאיה
 17 אסתטאעתי אלסתעאנה בירי ולסאני פי הדה אלתצניפאת
 18 אלתי ואן כנת מנהא כאלמטרח אלקאצי ואלמהל אלנאכי⁽¹⁰⁾ פאנני
 19 מתעלק באהרא בהא תעלק אלמדלס נפסה בין ארכאבהא
 20 פאדא עז⁽¹¹⁾ ליס מעני מן מעאניהא⁽¹²⁾ ומבתני מן מבאניהא
 21 מא אקרה⁽¹³⁾ ? ? ? אד אלכאטר ואהגם בה הגום אלמכאטר⁽¹⁴⁾
 22 געלת אלי מולאנא אעז אללה נצרה אנפאדה ותוגהה

FOL. 2 a.

1 וחמלה ותנהיוה ואתקא מנה במא יותק בה מן אלמולי אלכרימה

(1) المويّد.

(2) Either عَالَوْه or عَالَوْه.

(3) Freytag «Eminentiores hominum ac probiliores». His authorities are the Kāmūs and Jauharī. Golius has for نَصِيْبَة «Pars melior populi»; and de Goeje in his lexicon to al-Tabarī gives us نَاصِيْبَة «per synechdochen pro persona».

(4) والرث.

(5) قُرْبَت.

(6) Reading : قَدْ اَكَّ عَدْنِي وَقَعَدَ عَنِّي. For قَعَد and عَنِّي, see Lane s. v. This is the best possible reading that I can get out of the letters — which are not always plain. If the first

letter were a Kāf and not a Kāf, we could read كَدَاحِ اِدْنِي وَقَلَادِ عَنِّي.

(7) عَلَيَّ.

(8) حَطَوِي.

(9) Prof. Skoss suggests that the reading here may be [ואנ]הצהא, and I have so translated.

(10) والمَحَلَّ النَاصِيْبِي.

(11) The text is not clear; and I have translated according to what seems to be the sense.

(12) مُبْتَغِي مِنْ مُبَاغِيهَا.

(13) اُقْرِح. The following is untranslatable, as there is a hole in the Ms.

(14) المَحْطَاظ.

- 2 ענאצרה⁽¹⁾ אלשריפה כלאיקה אלראסכה ערוקה אלשאמכה פרועה
 3 אלכבירה חמטה אלופיה דממה⁽²⁾ מן סתר אלעיב וחפט אלניב⁽³⁾
 4 ורד אקואל אלקאדחין וכף אלסן אלנארחין פמא עלי אלנאסאן אלא
 5 אסתפראג וגדה ואסתאראק גהדה בעד צפה אלניח וכלוץ
 6 אלטויה ומן אלה אסתמד אלהדאיה ואלמעונה. וקד געלנא
 7 הדא אלכתאב ואחדא ועשרין באבא. פאלאול פי אלתחמידא.
 8 ואלב פי אלסלמאניאת ואלג פי אלפתוח. ואלד פי אלעקוד.
 9 ואלה פי אלכיעאת ואימאנהא. ואלו פי אלחהאני. ואלו פי
 10 אלתעאוי⁽⁴⁾ ואלח פי אלשכר. ואלט פי אלעתאב. ואלו פי
 11 אלאעתדאר. ואלוא פי צדור אלכתב. ואלוב פי אלדעא⁽⁵⁾.
 12 ואליו פי אלהדאיה. ואליו פי אלתנא⁽⁶⁾. ואלטו פי אלמודה⁽⁷⁾.
 13 ואליו פי אלשוק. ואליו פי אלקנאעה וגיראה. ואליו פי אל
 14 שפאעה. ואליו פי אלאדכאר. אלעשרין פי אלחלם ואלעפו⁽⁸⁾.
 15 ואלחאדי ואלעשרין פי עדה מעאן.
 16 אלתחמידא.
 17 אלחמד ללה אלכאהרה חכמתה אלשאמלה רחמתה אלדי געל
 18 חלמה מן דון כמשה ועפוח מן דון סטוח ורצאה מן דון סכמה
 19 ואנדארה מן קבל עקאבה ואעדארה מן קבל עראבה ותחדירה
 20 מן קבל איקאעה ואנעאמה מן קבל אנתקאמה ראסה מנה
 21 ותחננא וחננא ותרכקא ואכדא באלהגה ואתמאמא ולנעמה
 22 חמרא יקצי חקה פי מא אולאה מן פצלה אלגויל וזנעה
 23 אלגמיל ולטפה אלכרים ומנה אלכתיר ויודי שכרה אלדי אונכה

Fol. 2 b.

- 1 לאחסאנה וגעלה מתנגזא לועדה פיה וצמאנה.
 2 פצל

(1) عناصره الشريفه خلاصه الراضة مروة.
 (2) ديممة.
 (3) الغيب — الغيب.
 (4) التغار.
 (5) الدعاء.
 (6) البناء.
 (7) المودة, although the Ms. seems to have a

dhammah over the *mim*.

(8) والعقر. The last two chapters are numbered outright and not by numerals. On the *tahmīdāt*, see in addition to the article by Macdonald in the *Ency. of Islam*, the *al-ṣubḥ al-aṣḥā* by al-Ḳalkāshandī IX, pp. 269 seq.; X, pp. 309 seq.; XII, pp. 300 seq.; XIII, pp. 167 seq. (Hitti).

- 3 אלהמד ללה אלעאדל חכמה אלואסע חלמה חאפט אוליאיה.
- 4 ועאצמהם וגאלב אעדאיה וקאצמהם ומעו אלחק וראפעה
- 5 ומדל אלבאטל וואצעה ומטהר אלדין ונאצרה וקאמע אלכפר
- 6 וקאהרה ומחל באסה מן כרג ען אמרה ומנול סטותה במן ענד
- 7 ען טאעתה אלדי געל אלנאס צרובא בין רשוד וגוי וסעיד ושקי
- 8 ואדיב ונבי ומטיע ועצי וופי כל פרוק מנחם אסתחקאקה
- 9 מן נעימה ועדאבה ותואבה ועקאבה גיר עאדל בהם עמא
- 10 אכתסבוה ולא נאקץ להם ממא אסתוגבוה ולא מאנע להם
- 11 מע דאך מן מורד עפוח ולא ראד ען באב צפחה מא לחאוא
- 12 אלי אלאקצאר ורגעוא ען אלאצראר ועאדו באלאסתגפאר ואקלעוא
- 13 ען אלתמאדי ואלאסתמראר.
- 14 פצל.
- 15 אלהמד ללה אלגליל תנאווה אלגמיל בלאוה אלגויל עטאווה אלטליל
- 16 נטאווה אלקאהר סלטאנה אלבאהר אחסאנה אלבאדיה חכמתה
- 17 אלשאמלנה רחמתה אלמאמול עטפה אלמחדור סטווה
- 18 אחמדה עלי מא אסבג מן אלנעמה וטאהר מן אלמנה ואסבל
- 19 מן אלסתר ויסר מן אלעסר וקרב מן אלנגאח וקדר מן אלצלחא
- 20 חמדא יקצי אלחק אלמפרוץ ויקתצי אלמויד אלמצמון
- 21 פצל
- 22 אלהמד ללה אלבאהר ברהאנה אלקאהר סלטאנה מלך אלאמלאך
- 23 ומרבר אלאפלאך אלדי לא תדרכה אלחואס ולא תשכחה אלאגנאס

Fol. 3 a.

- 1 ולא תכלגה אלאוהאם ולא תחיט בה אלאפהאם רב אלארץ ואל
- 2 סמאואת וגאפר אלדנב ואלסויאת וסאמע אלדעואת ענד
- 3 אנאבה אלרגבאת וראחם אלעבראת ענד אקלאה אלערתאת
- 4 יום תכשע אלאצואת ותכתלף אללגאת ותחשר אלאחיא ואל
- 5 אמואת ותכתר אלחסראת מן פואת אלחסנאת ותעטם אל
- 6 רועאת מן ברו אלעוראת ותענוא אלוגוה ללה אלואחד אלקהאר
- 7 כאלק אלליל ואלנהאר ושאק אלכחאר ואלאנהאר ומגרי אלקצאיא
- 8 ואלאקדאר ועאלם אלכפאיא ואלאסראר וואעד אלעפו ואל
- 9 גפראן וצאמן אלמן ואלאחסאן דלכם אללה רבכם פאעבדוה
- 10 מכלצין לה אלדין. פצל.

- 11 אלחמד ללה אלואסע עטאווה אלסאבנ גסאווה אלצאדק רנאוה
12 אלבאהט גזאוה אלדי לא תדרכה אלבצאר ולא תחויה אלממצאר
13 ולא תתמלה אלעיון ולא תתכילה אלטנון פאת אלמוצאף
14 פקצרת ען תחדירה ואעגו אלמקואל פוקפת דון תשביהה
15 ואסתוי עלי אלערש בעד תוטידה ותקרירה ומלך אלמאר
16 קאימא בתדבירה ואבדע אלכלק מחסנא לתצוירה ואגרי
17 אלקצא עארפא בתצריפה הלך רב אלסמואת ואלארץ ומא
18 בינהמא לה תכר אלגבאה סאגדה ותרתפע אלאידי
19 צאעדה ותוס אלממאל קאצרה ותנאני אלשפאה דאעיה
20 ותכשע אלקלוב ראגיה. ש
21 פצלי.
22 אלחמד ללה אלדי כלק אלכלק בגיר מתאל אחתדאה ולא דליל
23 אקתפאה ולא מרשד הדאה ולא מסעד קואה פאחסן

Fol. 3 b.

- 1 למא אבתדע ואחכם למא אכתדע ורפע אלסמא בגיר סוי
2 ודנא אלארץ בגיר תעב ואמלע פי אלסמא ננומא געלהא
3 אדלה ורגומא ושמש וקמר אבת מנהמא ציא וגורא וקדר
4 בהמא חסאבא מסטורא ונצב פי אלארץ מן אלגבאל אלרואסי
5 אעלאמא וואתאדא ופגר פיהא עיונא ואנהארא דלך תקדיר אל
6 עזיו אלעלים די אלקררה אלקאהרה ואלחכמה אלבאהרה אלדי לא
7 תדרכה אלחואס ולא יטרד פיה אלקיאס ולא תתראה אלנואטר
8 ולא תתכילה אלכואטר ולא תכלקה אלאיאם ואלשהור וכר אל
9 אעואם ואלדהור ולא תתמלה אלאוהאם פתגדה ולא תצורה
10 אלאפחאם פתחקקה דאנת לה אלרקאב לעטמתה ולאנת
11 לה אלצעאב דלילה פי קבצתה דלכם אלה רבכם פאעבדוה
12 מכלצין לה אלדין. פצלי.
13 אלחמד ללה אלעאלי קדרה אלמאצי אמרה אלבאקי וגתה אלכאלד
14 מלכה אלשאיע אחסאנה אלגאמע אמתנאנה אלדי כלק אל
15 כלק מבריא בה ען חכמתה וקסם אלוך מכתדיא פיה
16 כנעמתה לא יכפי עליה מא אחתגו פי אתנא אלקלוב
17 ואחתנב מן ורא אלגיוב ולא יעוב ענה מתקאל דרה פי אל
18 סמאואת ואלארץ ולא אצנר מן דלך ולא אכבר אלא פי כתאב

- 3 מענו ואעגב מעגב ואדל דליל עלי אלחכמה אלעטימה ואלנעימה
 4 אלגסימה תבארך אללה דו אלערש אלעויו ואלפעאל אלכרים.
 5 פצל.
 6 אלחמד ללה אלדי אחסן כל שי כלקא ותצוירא ואחכמה תקרירא
 7 ותקרירא ואתקנהו תדבירא ואקאם בעצהא לבעץ עונא וטהוירא
 8 פרפע אלסמא וחואהא וסמה אלארץ ורגאהא ואגרי אלאפלאך
 9 ודארהא ואוצה סבלהא ואנארהא וגעל אלשמס ואלקמר ציא
 10 וחסאבא ואלליל ואלנהאר סכנא ומעאשא דלך תקדיר אלעויו
 11 אלעלים אלדי בהר בהכמתה וקהר בקדרתה ועם כנעמתה
 12 ונעש ברחמתה וארסל אלרסל מורשדין ומנרין ומכלצין
 13 ומנפדין. פצל.
 14 אלחמד ללה אלדי געל אוליאה טאהרין ואעדאה דאכרין וחוכה
 15 מנצורין וחרבה מקהורין חמרא יכון ללחק ראפעא וללבאטל
 16 כאפעא ולדין האיטא וללכפר דאחצא חתי תכון ראה אלסלאם
 17 מסתעליא וידה מסתוליה ואעלאמה מנשורה ודעימה
 18 משדודה ודעותה קאימה ואחכאמה באקיה.
 19 פצל.
 20 אלחמד ללה גאמע אלשמל בעד אנתשאה ונאבר אלעטם
 21 בעד אנכסאה וואצל אלחבל בעד אנקמאעה וראקע אלכרק
 22 בעד אתסאעה אלדי געל אקדארה גאריה באלצלחא וואעדא

Fol. 5 a.

- 1 באלצלחא ודארהא דאעיה אלי אלפלאח ועאידה באלננאה חמרא
 2 צאמנא ללקבול ובלוג אלמאמול וכאפלא באדראך אלאמר אלמרצוד
 3 ואלמראם אלמקצוד. פצל.
 4 אלחמד ללה וואצל אלחבל ונאטם אלשמל ונאמע אלכלמה ומנול
 5 אלרחמה אלמר כאלעפה אלמאנע מן אלפרקה אלדי אחסן אלדביר
 6 ואחכם אלדקדיר ודעא אלי אלדבאר ואלתואצל ונהא ען אלדעאדי
 7 ואלתקאטע אחמדה עלי מא אנמל מן אלצנע ואגול מן אלנפע
 8 ואוצה מן אלמריק וקבץ מן אלדופיק ואסבג מן אלנעמה ווחב
 9 מן אלעצמה וצרף מן אלכברה ואואל מן אלשבהה חמרא קאציא
 10 ללחק ומודיא ללפרץ ומדרא ללמארה ומוגבא ללזיאה.
 11 פצל.

- 12 אלחמד ללה אלדי אחסן כל שי כלקא ותצוירא ואחכמה תרתיבא
 13 ותדבירא ועדלה תקרירא ותקדירא ואכרמה תחבירא
 14 ותחרירא ואכתרעה צרובא ואצנאפא ואבתדעה אננאסא
 15 ואכיאפא ונעל בעצא לבעץ סאדא ומעאצרא ושיא לש
 16 משאכלא ומשארכא חתי תמהדת אלקואעד ותוכדת
 17 אלמעאקד ואטרדת אלאענאו עלי אלצדור ותשעבת אלפרוע
 18 מן אלאצול וטהרת מעאלם אלחכמה אלכאהרה ורלאיל אלקררה
 19 אלקאהרה ושואהד אלצנעה אלכארעה ואתאר אלנעמה אלנאמעה
 20 ותבתת אלהגה פי אנה אלואחד אלדי ליס לה כס ומעאדל ולא
 21 שריך מעאון ולא וזיר מטאהר ולא משיר טבצר תבארך
 22 אללה רב אלעאלמין עמא יקולה אלמלחדון וירעה אלמעתדון.

Fol. 5 b.

- 1 פצל.
 2 אלחמד ללה סאמע אלאצואת ונאשר אלאמוזאת וראחס אלעבראת
 3 ומקל אלעתראת ומולי אלנעם אלסאבנאת ונאשף אלגמם אלמטבקאת
 4 אחמדה עלי מא קבל מן אלדעואת אלצארעאת ואנאב מן אלרגבאת
 5 אלצאררת וסתר מן אלעוראת אלפאצחאת ונפר מן אלדנב אלמובקאת
 6 חמדא ארגו בה אלקרבה אליה ואלזלפה לדיה ואסאלה אלצלאה
 7 אלטיבה אלמאהרה עלי כיר רסול ארשד אלי אקום סביל והדי
 8 באכצר טריק אלי אעטם תופיק ודעא כאפצה חגה אלי אוצח
 9 מהנה סל די אלחסב אלכרים ואלנסב אלצמים ואלשרף אלתליד
 10 ואלפכר אלעתיד צלי אללה עליה באכלץ ניה ואצדק טויה
 11 ואצפי אעתקאד ואנפי אנתהאד.
 12 פצל
 13 אלחמד ללה סאמע אלנדא אלכפי ואלדעא אלחפי וראחס אלגבאה
 14 אלכאצעה ואלשפאה אלצארעה ומקיל אלעתראת אלצארעה
 15 ואלהפואת אלואקעה וקאבל אלתובה אלכאלצה ואלאנאבה
 16 אלצארקה אחמדה עלי מא אנול מן אלעמא ואסבל מן אלנטא
 17 ואנול מן אלרחמה ואסבג מן אלנעמה חמדא אקצי בה חקה
 18 אלמפרוץ ואמתדי פיה מזידה אלמצמון וצלי אללה עלי סיד
 19 אלבשר וכאתם אלרסל צלאה ראדיה ראיחה ובאדיה אלאידה
 20 וצאפיה גיר קאלצה וזאירה גיר נאקצה חתי תבלג אבעד

- 21 נאיה ואקצי נהאיה. פצל.
22 אמה בעד פאן אולי מא אעתקדה אלמומנון ואעתמדה אלמוקנין

Fol. 6 a.

- 1 וסלך סבילה אלמצלחון ואתבע דלילה אלמכלצון אלעמל באמר
2 אללה פי אלשכר אלדי געלה קאציה לחקה אלדי פרצה עלי כלקה
3 ודאעא אלי מרידה אלדי אעמי בה עהרה וצדק פיה וערה
4 ואלצלחה עלי רסולה אלדי אבתדאהא פסרע ודעא אליהא.
5 פאסמע ואמר בהא פאדב וחץ עליהא ורגב וקאל תבארך⁽¹⁾
6 אסמה⁽²⁾ אן אללה ומלאיכתה יצלון עלי אלנבי יאיהא אלדין אמנוא.
7 צלו עליה וסלמוא תסלימא ומעלום בעד דאך עלי אתפאק
8 לא כלף⁽³⁾ פיה ולא יעתרצה ויקין לא שך ינתמצה⁽⁴⁾ אן תפצל אל
9 אפעאל אלסאבקה אלי אלכיר אלדאפעא ען אלשר אלמודנה⁽⁵⁾
10 באלפלאח אלמודיה אלי אלנגאה מערפה אללה מן חית אעלמנאה⁽⁶⁾
11 ועלמנאה באלעקל אלדי געלה אצדק ראיד ואהדי קאיד
12 ואכבר עאצד ואקוי ראפד וגעל אלנעמה בה אגל אלנעם⁽⁷⁾
13 וקועא ואכתרהא סבוגא⁽⁸⁾ ואתכתהא קואעד ואחכמהא
14 מקאעד וארא כאן כדלך פמן חק הרה אלמוחבה אלגלילה⁽⁹⁾
15 ואלעטיה אלגזילה אלאשאה דכרהא ואלאשאה לשכרהא
16 ואעתדאהא⁽¹⁰⁾ מן אעטם אלכצאיץ ואלמנח⁽¹¹⁾ אלכואלץ ואסתעמאלהא
17 פי כל מא יכתסב חטא מוגורא ותואבא מדכורא ומא זאל
18 דלך פי אלטאעה אלתי הי אכבר אלאצול וטלב אלזלפה אלתי
19 עליהא אלמחצול ואלתופר עלי אלעלום אלתי בהא תצח
20 אלטראיק ותדרך אלחקאיק ותכשף אלגואמיץ⁽¹²⁾ ותוול אל
21 שבה⁽¹³⁾ אלעוארץ ואלתצרף פיהא בין תקדים אלאתם⁽¹⁴⁾ פאלאתם

⁽¹⁾ On تبارك see *Z. D. M. G.*, XX, 187.

⁽²⁾ Koran, 33, 56. Notice that the scribe writes *يا أيها* for *يا أيها*.

⁽³⁾ خَلَفَ.

⁽⁴⁾ يَغْتَمِضُ.

⁽⁵⁾ الْمُوَدَّنَةُ.

⁽⁶⁾ أَعْلَمْنَاهُ وَعَلَّمْنَاهُ.

⁽⁷⁾ أَجَلَ النَّعَمِ.

⁽⁸⁾ سُبُوحًا.

⁽⁹⁾ Notice that in this line الجليله is spelled

Bulletin, t. XXXIV.

without a dot over the *jim*; but in l. 18 الجليله has the dot.

⁽¹⁰⁾ وَإِغْتَدَاهَا.

⁽¹¹⁾ وَالْمَنَحَ.

⁽¹²⁾ الْعَوَامِضَ.

⁽¹³⁾ الشَّبَهَ.

⁽¹⁴⁾ The word is not clear in the Ms. It looks like *אלאתם*—as if it were some plural from *חס*; but I can not find it in my dictionaries.

- 22 מן אלוין אלמאכוד עלי אלננסאן ואלפרץ אלמפ'ץ⁽¹⁾ עלי אלקלב
 23 ואללסאן תם⁽²⁾ אלכרוג אלי אצנאפהא וצרוכהא באלתצלח

Fol. 6 b.

- 1 ואלתבחר ואלתאמל ואלתדבר גיר מוכיר⁽³⁾ למא ונב אלאתדא בה
 2 ולא מקצר עמא ינב אלאתהא אליה. ט
 3 פצל.
 4 אמא בעד פאן נעם אללה עלי כלקה גארויה בין עאם מן עדלה
 5 וכאץ מן פצלה פאמא אלעאם פי מא סוי בינתם פיה מן אלכלק
 6 ואלתצויר ואלארשאד ואלתבציר ואלארזאק ואלאעמאר ואל
 7 אנדאר ואלאשעאר ואלועד ואלאיעאד ואלתואב ואלעקאב
 8 ואלמטאעם ואלאקואת ואלחיאה ואלממאת ואמא אלכאץ
 9 פי מא מ'ו בעצהם בה מן אלדראיה⁽⁴⁾ ואלפתם ואלמערפה
 10 ואלעלם ופתח אלדאן ללועט וחסן אלתלטף פי אכתסאב
 11 אלחט⁽⁵⁾ אד לא מטלב אעד ולא עיש ארנד ולא עאקבה
 12 אסעד ולא אכרה⁽⁶⁾ אחמד ממא כאן בטאעה אללה וגובה
 13 וען תופיקה ועונה וגודה⁽⁷⁾ ואדא כאן דלך כדלך פקד קאם
 14 אלשאחד אלעדל עלי אכתר אלנעם עלי אלננסאן מא כץ בה
 15 מן אלעקל אלכאמל ואלדהן אלקאבל ואלקלב אלואעי ואללב אלואפי
 16 אד כאן אדראך אלחקיקה אלשאפיה פי סלוך הדא אלטריקה
 17 אלהאדיה ווגוד אלפאידה אלטאהרה פי אתבאע הדא אל
 18 מתגה⁽⁸⁾ אלואצחה. פצל.
 19 אלחמד ללה אלואסע חלמה אלמאמול עפ'וה אלמרהוב סטוה
 20 אלדי קצרת אלמנן ואלקדר ען אלאהאמה במערפתה וחצרת אלאקואל
 21 ואלאלסן פי אלאבאנה ען כיפיתה וצלת אלאלבאב ואלאהאן
 22 פי אדראך צפתה וחארת אלאפהאם ואלאוהאם ען תחקק

(1) There is a break here in the Ms. Should we read
 المغروض?
 (2) مَوْجِرٌ.
 (3) مَوْجِرٌ.
 (4) الدَّرَايَةُ.
 (5) مَحْضٌ.
 (6) آخِرَةٌ.
 (7) وَجُودِيَّةٌ.
 (8) مَصْحَفَةٌ.

(FRAGMENTS FROM AN ARABIC COMMON PLACE BOOK).

FOLIO 1 a.

1.and beauty of the highest quality and a majesty encompassed with dignity.
Had it
2. not been for that, thoughts would not have been occupied with it, nor would lives
have been spent in it,
3. double the amount obtained from its chapters; and the arguments would not have
been reinforced by its means.
4. God has made us members of that group upon whom was conferred the sweetest
good fortune and which caused us to follow the direct road.
5. I have found a book composed and entitled *The Poverty of Eminent People* by Aḥmad
ibn Sa'd al-Iṣfahānī.
6. It contains chapters which he has taken from the books of earlier writers.
7. He has added to this a little which he attributes to himself. I do not care for that
8. which is taken from (other) books nor am I impressed by that which is gathered
from (previous) sayings,
9. since invention and originality are better than selection and
10. copying; production and invention are more important than borrowing and
11. dependency; for there is in original investigation a proper contribution and in
pioneer work
12. there is virtue. If the purpose is to make composition and sayings eternal, to
record stories
13. and sayings of value, to compose that which is conducive to good character and
to produce
14. that which will result in a praiseworthy name, then the pursuing of this work
15. will cause one to come nearer to this harbor and the aiming at such a goal will
bring one more rapidly to reach
16. this end. For this reason, I have desired to select chapters containing appropriate
meanings and proper

17. significations and comprising most of that which should be used in correspondence,

18. because a plea may be reiterated among friends, and become general in correspondence.

19. This shall be the unique feature of my book, which should thus become a

20. source of education for the pupil, a guide for the candidate, a memorandum for those who desire to learn and

21. an aid to the student. From God I ask help for that which I have written and for that which I have believed to be right.

22. I have sought to avoid making mistakes in this work upon which I have embarked, and in what I have decided to do, and shall keep away from the provocation of passion,

FOLIO 1 b.

1. which might prove harmful and even fatal. For so long as a person does not cease to suspect his own intuitions

2. and does not stop to understand his own investigation, then surely his foot will slip

3. and his over-confidence will lead him to regrets. Now, since our master, the Governor,

4. the Prince, the Majestic, the Conqueror, the Victorious, the Just Muhadhdhab-al-Daulah—may God prolong

5. his greatness and maintain his preeminence and his power superior in merit in the eyes of his chiefs

6. and those over whom he rules, up to the highest degree [has been in power]—there is no market for literary work if the small profit upon it is desired only for its own sake,

7. and is the sole end desired. In the markets, the new, as well as the old,

8. the rich as well as the poor, the good as well as the bad, the chosen as

9. well as the rejected, find a place. For it is like the ocean to which the water flows from many distant

10. valleys, and from broad flowing streams. It accepts much of some

11. and little of others, not because of its own need for more water, but because of its attraction for that element.

12. I found, therefore, that my thoughts sought and my purpose demanded only that which

13. had some relation to him,—may God prolong his rule,—which wins his favor, confirms his authority

14. and renews contacts and relationships with him. Fate has narrowed my life and has restricted my mode of speech.

15. It is as if my son were against me and had restrained me from going forward and from rendering the service which would bring me

16. into personal contacts which would stimulate me to accomplish something through my efforts. The utmost that I was able to do

17. was to use my hand and to exert my tongue in these literary compositions.

18. Even if my aims were too high and too remote to attain, I could

19. still hang on to the hem of their garments as does one who conceals himself among the masters of literature.

20. If, therefore, a meaning seems difficult to understand and aims are impossible of attainment

21. I am not to blame, for I have attacked the subject as would an adventurous man make an attack.

22. I leave it to our master—may God protect his victories, his fortunes, his chiefdom,

FOLIO 2 a.

1. his kindness and knowledge—confiding in him as one would confide in a chieftain whose forefathers too

2. were noble and illustrious, whose roots are firmly fixed, whose branches are far extending,

3. whose intention is mighty and whose engagements are sincere, veiling the defects, guarding the unseen,

4. turning away the words of critics and resisting the tongues of traducers. It is all a man can do

5. when he does his best and has good intentions and sincere

6. faith. From God I ask guidance and help. Now we have composed this book
7. in twenty-one chapters. The first deals with formulas used in addressing God;
8. the second deals with imperialism; the third with victories; the fourth with treaties;
9. the fifth with churches and their beliefs; the sixth with congratulations; the seventh with
10. condolences; the eighth with thankfulness; the ninth with reproach; the tenth with
11. excuses; the eleventh with the arrangement of books; the twelfth with invocations;
12. the thirteenth with offerings; the fourteenth with praise; the fifteenth with friendship;
13. the sixteenth with desire; the seventeenth with attainment and other matters;
14. the eighteenth with mediation; the nineteenth with remembrance; the twentieth with mercy and pardon;
15. the twenty-first with miscellaneous subjects.

FOL. 2 a.

- التحميدات 16
- 17 الحمد لله الباهرة حكيمته الشاملة رحيمته الذي جعل
- 18 جلمه من دون بطشه وعفوه من دون سطوة ورضاءه من دون سُخطه
- 19 وإنداره من قبل عقابه وإعدادة من قبل عذابه وتحذيره
- 20 من قبل إيقاعه وانعامه من قبل انتقامه رأسه منه
- 21 ونحننا وحنوننا وترققنا وآخذنا بالحجة وإتمامنا للنعمه
- 22 جدا يقضى حقه في ما أولاه من فضله الجزيل وصنعه
- 23 الجميل ولطفه الكريم ومينه الكثير ويؤدى شكره الذي أوجبه

FOL. 2 b.

1 لإحسانه وجعله متجزا لوعده فيه وضمانه.

2 فصل.

- 3 الحمد لله العادل حكمة الواسع جلاله حافظ أوليائه
4 وعاصمهم وغالب اعدائهم وناصمهم ومُعزّ للحق ورافعه
5 ومُدبّل الباطل وواضعه ومُظهِر الدين وناصره وجامع الكُفْر
6 وقاهره ومُحلّ بأسه من خرج عن امره ومُنزّل سَطُونته بمن عَند
7 عن طاعته الذي جعل الناس ضروباً بين رشيد وعويّ وسعيد وشقيّ
8 واديب وعبيّ ومُطيع وعصيّ ووقى كلّ فريق منهم استكفاه
9 من نعيمه وعذابه وثوابه وعقابه غير عادل بهم عمّا
10 إكتسبوه ولا ناقص لهم ممّا إستوجبوه ولا مانع لهم
11 مع ذلك من مُورد عَفْوَه ولا رادٍ عن باب صَحْحه ما لحاوا⁽¹⁾
12 إلى الاقتصار ورجعوا عن الاصرار وعادوا بالاستغفار وأقلعوا
13 عن التماذي والاستمرار.
14 فصل.
15 الحمد لله للليل ثناؤه الجميل بلاؤه الجزيل عطاؤه الظليل
16 عطاؤه القاهر⁽²⁾ سلطانه الباهر إحسانه البادية حكيمته
17 الشاملة رحمته المأمول عطفه المحذور سَطْوَه
18 أحمده على ما أسبغ من النعمة وظاهر⁽³⁾ من المِنَّة وأسبل
19 من البِستَر ويسر من العسر وقرب من النجاح وقدّر من الصلاح
20 حمداً يقضى للحق المفروض ويقتضى المزيد المضمون
21 فصل.
22 الحمد لله الباهر بُرهانه القاهر سلطانه ملك الاملاك
23 ومُدبّر الافلاك الذي لا تدركه الحواس ولا تشبهه الاجناس

(1) There must be some mistake of the Scribe here, as the word is unintelligible. It ought to be لُكْرًا.

(2) One would expect القاهره (with the fem.

ending. See Lane, s. v. سلطان). The writer has used the masc. form in order to rhyme it with الباهر.

(3) One would expect وَأَظْهَرَ.

FOL. 3 a.

- 1 ولا تَبْلُغُه الاوهام ولا تُحيط به الافهام ربّ الارض وال
- 2 سماوات وغافر الذنّب والسّيئات وسامع الدعوات عند
- 3 إجابة الرغبات وراحم العذّرات عند إقالة العتّرات
- 4 يوم تُشعع الاصوات وتختلف اللغات وتُحشر الأحياء وال
- 5 أموات وتكثر الحسرات من فوات الحسّنات وتُعظم ال
- 6 زوّآت من بدوء العوّرات وتَعْنُوا الوجوه لله الواحد القاهر
- 7 خالق الليل والنهار وشاقّ البحار والانهار ومجرى القضا
- 8 والأقدار وعالم اللغايا والاسرار وواعد العفّو وال
- 9 غفران وضامن المنّ والاحسان ذلكم الله ربّكم فاعبدوه
- 10 مُخلصين له الدين فصل.
- 11 الحمد لله الواسع عطاؤه السابغ عساؤه الصادق رجاؤه
- 12 الباهظ جزاؤه الذي لا تدركه الابصار ولا تحويه الامصار
- 13 ولا تمثله العيون ولا تتخيّله الظنون فاتّ الاوصاف
- 14 فقصّرت تحديده وأعجز الاقوال فوقفتم دون تشبيهه
- 15 واستوى على العرش بعد توطيده وتقديره وملك الامر
- 16 قائما بتدبيره وأبدع الخلق مُحسّنا لتصويره وأجرى
- 17 القضا عارفا بتصريفه ذلك ربّ السموات والارض وما
- 18 بينهما له تكرر اللجات ساجدة وترتفع الأيدي
- 19 صاعده وتوس الآمال قاصده وتنجى الشفاه داعية
- 20 وتُخضع القلوب راجئة. ⁽¹⁾ن
- 21 فصل.

⁽¹⁾ Whether or no this sign has any specific meaning I do not know. It occurs again at the end of a section on fol. 6 b.

- 22 الحمد لله الذى خلق الخلق بغير مثال إحتذاه ولا دليل
23 إقتفاه ولا مُرشد هدااه ولا مُسعد قواه فأحسن

FOL. 3 b.

- 1 لِمَا ابْتَدَعَ وَأَحْكَمَ لَمَّا اخْتَرَعَ وَرَفَعَ السَّمَاءَ بغير سَوِيٍّ
2 وَدَجَا الأَرْضَ بغير تَعَبٍ وَأَطْلَعَ فِي السَّمَاءِ نُجُومًا جَعَلَهَا
3 أَدِلَّةً وَجُومًا وَشَمْسًا وَقَمَرًا بَتَّ مِنْهَا ضِيَاءً وَنُورًا وَقَدَّرَ
4 بَيْنَهُمَا حِسَابًا مَسْطُورًا وَنَصَبَ فِي الأَرْضِ مِنَ الْجِبَالِ الرُّؤَاسِيَّ
5 أَعْلَامًا وَأَوْتَادًا وَفَجَّرَ فِيهَا عُيُونًا وَأَنْهَارًا ذَلِكَ تَقْدِيرُ
6 عَزِيزِ العَلِيمِ دَى العُدْرَةِ القَاهِرَةِ وَالحِكْمَةِ البَاهِرَةِ الّذِى لا
7 تَدْرِكُهُ الحَوَاسُّ وَلا يَطَّرِدُ فِيهِ القِيَاسُ وَلا تَتَرَاءَى النُّوَاطِرُ
8 وَلا تَنكَبِيهِ الخُوطِرُ وَلا تُخَلِّقُهُ الأَيَّامُ وَالشُّهُورُ وَكَرَّرَ
9 أَعْوَامَ وَالدَّهُورُ وَلا تَتَمَثَّلُهُ الأَوْهَامُ فَتَجِدُّدُهُ وَلا تَتَصَوَّرُهُ
10 الأَفْهَامُ فَتَحَقِّقُهُ دَانَتْ لَهُ الرِّقَابُ لِعَظَمَتِهِ وَلا نَتْ
11 لَهُ الصِّعَابُ دَلِيلَةً فِي قَبْضَتِهِ ذَلِكَ اللهُ رَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ
12 مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ. فَصَل.
13 الحمد لله العالى قَدْرُهُ المَاضِى أَمْرُهُ الباقِ وَجْهَهُ لِلْعالِى
14 مُلْكُهُ الشَّايِعِ إِحْسانُهُ لِلْجامِعِ إِمْتِنانُهُ الّذِى خَلَقَ
15 خَلْقَ مُبْتَدِئًا بِهِ عَنِ حِكْمَتِهِ وَقَسَمَ الرِّزْقَ مُبْتَدِئًا فِيهِ
16 بِنِعْمَتِهِ لا يُخْفِى عَلَيْهِ ما اِحْتَجَزَ فِي أَنْواءِ القُلُوبِ
17 وَاحْتَجَبَ مِنْ وَراءِ الغُيُوبِ⁽¹⁾ وَلا يَعْرُبُ عَنْهُ مَنقالُ ذُرَّةٍ فِي
18 سَمَواتِ وَالأَرْضِ وَلا أَصْغَرَ مِنْ ذَلِكَ وَلا أَكْبَرَ إِلا فِي كِتابِ
19 مُبِينٍ لَهُ الأَسْماءُ الحُسْنى وَالأَوْصافُ العُظْمى وَالأَيَّادِى
20 البَاهِرَةُ وَالمَواهِبُ الرَاهِنَةُ إِنَّ فَعَلَ فَعَنْ سَابقٍ مِنْ

(1) Cfr. Koran x, 62 — though the wording is not exact.

- 21 علم او واكد فعلى عادل من الحكيم أو سطايعن واقع
22 من الغرس أو عفا فعن غالب من الجلم لا تحضره ال
23 اقول ولا تبهظه الأتغال ولا تذهله الاشغال

FOL. 4 a.

- 1 ولا تُعجزه الاجال . فصل .
2 الحمد لله الذى رفع السماء وسَمَكها وسطح الارض وأمسكها
3 وخلق للحيوان كَلَه بين مفترق الاجناس ومختلف الاشخاص
4 ومتباين الانواع وَمَعَجَز الابداع وأرسى للجبال عَمَدًا
5 وأوتادا وفغر منها ماءً عَدْبًا فدانا⁽¹⁾ فقسمة جداول
6 وأنهارا ونصب لنا شرائع وأديانا وسننا واحكاما أحكم
7 ايضاكها وقواعدها وضمن منافعتها وعوابدها وجعل
8 الثوبة ملجاء من خان عقابه وطلب ثوابه وخشى سَطْوَه
9 ورجاء رحمة تبارخ ذو العرش العظيم الرؤوف الرحيم
10 الذى ملك فقدر وغلب فقهر ورتب الامور أحصن ترتيب
11 ودبرها أبدا تدبير وصننها أفضل تصنيف وصرّفها اجمل
12 تصريف ووعد العباد من رزقه ورفقه وجميل لطفه وصنعه
13 ما غرهم فيه بفضله وكان عند أصدق ظنهم به في
14 فعله وطالبهم في عرض ذلك من طاعته ومعرفة
15 حقه بما وعدهم الحسنى عنه ذلك الواحد القهار
16 الذى لا تحيله الليل والنهار ولا يلفحه العياء والانهار
17 ولا تحيط به الأوهام والأفكار تعالى الله احسن
18 الخالقين عما يقوله أولوا⁽²⁾ التجوز من المخلوقين .

⁽¹⁾ I do not know what this word means. *Sāmekh* and then turned it into a *Kōf*.
In the word following the scribe wrote first a ⁽²⁾ *Sic!*

فصل. 19

- 20 الحمد لله العادل حكمة المأمول عَفْوُهُ المحذور
21 سَطْوُهُ الباهر برهانه القاهر سلطانه الذى فَطَّرَ⁽¹⁾ الخلق
22 اكمل فَطَّرَهُ وَصَوَّرَهُ اجعل صورة وصنعه احكم صنعة

FOL. 4 b.

- 1 وصاعه احسن صِيغَةً وجعل فى السماء من الأفلاك الدائر ذات النجوم
2 الزواهر وفى الارض من البحار الزواجر ذات الحَلِّ والجواهر أُعْجَزَ
3 مُعْجَزَ⁽²⁾ وَأَعْجَبَ مُعْجَبٍ وَأَدَّلَ دَلِيلٍ عَلَى الْحِكْمَةِ الْعَظِيمَةِ وَالنَّعِيمَةِ
4 للجسيمة تبارك الله ذو العرش العزيز والغلال الكريم.

فصل. 5

- 6 الحمد لله الذى أحسن كل شىء خلقا وتصويرا وأحكمته تقديرا
7 وتقديرا وأتقنهو^(sic) تدييرا وأقام بعضها لبعض عَوْنَا وظهيرا
8 ورفع السماء وحَوَّأَهَا وَسَطَّحَ الارض ورجاها⁽³⁾ وأجرى الاملاك
9 وادارها وأوضح سُبُلَهَا وَأَنَارَهَا وجعل الشمس والقمر ضِيَاءً
10 وحسابا والليل والنهار سُكْنَا وَمَعَاشَا ذلك تقدير العزيز
11 العلم الذى بهر بحكمته وقهر بقدرته وَعَمَّ بِنِعْمَتِهِ
12 ونعش برحمته وأرسل الرُّسُلَ مُرْشِدِينَ⁽⁴⁾ وَمُنْذِرِينَ وَمُخْلِصِينَ
13 وَمُنْفِذِينَ فصل.

- 14 الحمد لله الذى جعل أوليائه ظاهرين وأعداءه ذاكرين وجزبه
15 منصورين وحرَّبه مقهورين جدا يكون للحق رافعا وللباطل
16 خافعا والدِّينَ حَائِطًا وَالْكَفْرَ دَاحِضًا حَتَّى تَكُونَ رَأْيَةَ الْإِسْلَامِ
17 مستعليا ويده مستولية وأعلامه منشورة ودعائمه

⁽¹⁾ Though the Ms. has clearly فَطَّرَ.

⁽²⁾ I do not know what this word means.

⁽³⁾ Apparently the Ms. has مَسَّنَا, which is nonsense.

⁽⁴⁾ The last two letters are not clear in the Ms.

18 مشدودة ودعوته قائمة واحكامه باقية.

19 فصل.

20 الحمد لله جامع الشمل بعد انتشاره وجابر العظم

21 بعد انكساره وواصل الحبل بعد انقطاعه وراقع الخرق

22 بعد اتساعه الذى جعل اقداره جارية بالصلاح ووعدده

Fol. 5 a.

1 با الإصلاح وآدابه داعية إلى الفلاح وعائده بالنجاح جدا

2 ضامنا للقبول وبلوغ المأمول وكافلا بإدراك الأمر المرصود

3 والمرام المقصود. فصل.

4 الحمد لله واصل الحبل وناظم الشمل وجامع الكلمة ومُنزل

5 الرحمة الأمر بالعفة المانع من العُرقة الذى أحسن التدبير

6 وأحكم التقدير ودعا إلى التبار والتواصل ونها عن التعادى

7 والتقاطع احده على ما جهل من الصنع واجزل من النفع

8 وأوضح من الطريق وقبض من التوفيق وأسبع من النعمة ووهب

9 من العظمة وصرف من الخبيرة وأزال من الشبهة جدا قاضيا

10 للحق وموديا للفرض ومُدرا للمادة وموجبا للزيادة.

11 فصل.

12 الحمد لله الذى احسن كل شيء خلقا وتصويرا وأحكمة ترتيبا

13 وتدبيرا وعدله تقريبا وتقديرا وأكرمه تحبيرا

14 وتحريرا وأخترعه ضروبا واصنافا وأبتدعه أجناسا

15 وأخيفا وجعل بعضا لبعض سادا ومعاضدا وشيئا لشيء

16 مُشاركلا ومُشاركا حتى تمهدت القواعد وتوكرت

17 المعاهد واطردت الأعجاز على الصدور وتشعبت الفروع

18 من الأصول وظهرت معالم الحكمة الباهرة ودلائل القدرة

- 19 القاهرة وشواهد الصنعة البادعة وآثار النعمة للجامعة
20 وتبتت الحجة في أنه الواحد الذي ليس له كس ومعادل ولا
21 شريك معاون ولا وزير مظاهر ولا مشير مبصر تبارك
22 الله رب العالمين عما يقوله الملحدون ويدعه المعتدون.

Fol. 5 b.

- 1 فصل.
2 الحمد لله سامع الأصوات وناشر الأموات وراحم العبرات
3 ومقل العترات ومولى النعم والسابغات وناشف الغم المطبقات
4 احمده على ما قبل من الدعوات الضارعات واجاب من الرغبات
5 الصادرة⁽¹⁾ وستر من العورات الفاضحات وعفر من الذنوب الموبقات
6 حمدا راجو به القرية إليه والزلفة لذيئه وأسأله الصلاة
7 الطيبة الظاهرة على خير رسول أرشد الى أقوم سبيل وهدى
8 بأخصر طريق الى أعظم توفيق ودعا بأفصح حَجْر الى أوضح
9 مَحَجَّة سلّ ذى الحسب الكريم والنسب الضميم والشرف النليد
10 والفكر العتيد صلى الله عليه بأخلص نية وأصدق طوية
11 واصفى إعتقاد وانفى إجتهاد.
12 فصل.
13 الحمد لله سامع النداء الخفي الدعاء الخفي وراحم الجباه
14 للضاغة والشفاة الضارعة ومقيل العترات الصارعة
15 والهفوات الواقعة وقابل التوبة الخالصة والإبابة
16 الصادقة احمده على ما أجزل من العطاء وأسبل من العطاء
17 وانزل من الرحمة وأسبغ من النعمة حمدا أفضى به حقه
18 المغروض وأمتدى فيه مزيدة المضمون وصلى الله على سيّد

(1) In the Ms. a tau in place of a hē with two dots superimposed.

- 19 البَشْرُ وخاتم الرُّسُل صلاةٌ راديةٌ راتحةٌ وباديةٌ عائدةٌ
20 وصافئةٌ غير قالصةٌ وزائدةٌ غير ناقصةٌ حتى تبلغُ أبعد
21 غايةً وأقصى نهايةً.

FOL. 6 b.

فصل 18

- 19 الحمد لله الواسعِ حلمه المامولِ عفوهُ المرهوبِ سَطْوُهُ
20 الذي قصره اليَمَنُ والقُدْرُ عن الإحاطةِ بمعرفتهِ وحصرت الأقوال
21 والألسنُ في الإبانةِ عن كَيْفِيَّتِهِ وضَلَّتْ الألبابُ والأذانُ
22 في إدراكِ صِفَتِهِ وحارتِ الأفهامُ والأوهامُ عن تحقُّقِ

FOL. 5 b.

21. Now ⁽¹⁾ the most suitable course to which the faithful held fast and upon which the self-assured relied

FOL. 6 a.

1. the way which reformers pursued and the road which the sincere followed, was obedience
2. to God with thankfulness, which He considered to be the decisive factor in attaining the truth which He has laid upon his creatures.
3. For he told those who desired to follow Him, and gave His promise and has kept His word,
4. and demanded prayer for His Prophet, who has begun this work and has hastened to call the people to it.
5. He made it heard and commanded it, he educated and stimulated and inspired the people, and said—may His name
6. be blessed,—«Verily God and His angels pray for the Prophet, O ye who believe,
7. pray for him and salute him with a salutation». It is known that afterward, by agreement

⁽¹⁾ Usually, the text of a tract or a book after the *al-ḥamdu* begins with *amma ba'du*. Here we have two sections beginning with these words and a further *al-ḥamdu lillāhi* following.

8. without discord, and with a conviction that undoubtedly stimulates, that
9. the better actions leading to that which is good, and warding off evil, bringing
10. prosperity and causing success, proceed from a knowledge of God, since we have been told of Him
11. and have understood Him in our mind, which he has made the truest searcher, the best guide
12. the greatest aid and the strongest support. He made the blessing through Him to be the most important blessing
13. that can be given, the most complete in abundance, the most confirmed in principle, the most sound
14. in basis. This being so, it is the due reward of this dignified gift
15. and abundant donation to extol the fame of it, to spread thanks for it
16. and to count it one of the greatest favors and one of the purest gifts, and its use
17. in all that is deemed good fortune and an eternal recompense. This does not
18. cease because obedience, which is the greatest of principles and the search for a high rank lead
19. as a result to an increase of knowledge, through which the ways to go have become clear
20. truths have been perceived, obscurities have been removed, doubts
21. that hindered have passed away, and the use of knowledge gained by the senses is given preference. Now, the most important thing
22. in religion is the responsibility resting on man and the duty laid upon the heart
23. and tongue. Then must come the realization of their kinds and varieties by careful

FOL. 6 b.

1. and thorough examination, by mediation and prudent action without delaying the necessary start
2. nor lagging in that which properly should be finished.
3. Chapter.
4. Furthermore, the blessing of God on his creatures proceeds from his universal justice
5. and his particular kindness. As to His universal justice, it is manifested in that he has distributed equally among men character,

6. ideas, guidance, observation, gifts, abilities, and life,
7. warnings, knowledge, promises, threats, rewards, punishment,
8. food, nourishment, life and death. Now, as to the particular kindness,
9. it is manifested in the fact that he has distinguished some by skill, common sense, knowledge,
10. learning, in the ability to profit by counsel, by a good disposition, and the capacity for making use
11. of opportunities, for there is no demand which yields the return of a more successful life, more fortunate
12. results, more rewarded ends, than that which experience has shown comes from obedience to God, and this is
13. dependent on His kindness, his aid and his liberality. Now this being so, God
14. the just, has given most of his blessings to man in that he has been distinguished
15. by a perfect mind, retentive memory, an attentive heart and a heedful mind,
16. for to reach this fundamental truth, man must pursue this, the right path,
17. and to find this clear benefit one must follow this
18. beaten track.

FOL. 2 *b* [Translation of one *al-hamdu*]

14. Chapter.
15. Praise be to Allah, whose laudation should be unceasing; whose ways are ever glorious;
16. whose protection o'ershadows; whose sovereignty is all powerful;
17. whose benevolence is vast; whose wisdom is manifest; whose mercy is encompassing; whose sympathy is sought; whose assertion of power is incontrovertible.
18. I praise Him for all the gifts He has bestowed and all the favors He has shown, and for the screen He has placed (between us and our sins)
19. and for the difficulties He has smoothed away, for the success He has vouchsafed to us, and the good He has permitted us to do.
20. I praise Him with a praise that seeks to do justice to Him in increasing and guaranteed measure.

R. J. H. GOTTHEIL.

ERRATA.

P. 107, l. 13, 4^e mot, *au lieu de* : ואליו, *lire* : ואליו. — P. 114, l. 23, *au lieu de* : תצלח, *lire* : תצפח.

